

ORADEA-MARE (N.-VARAD)
14 august st. v.
26 august st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 33.

ANUL XXX.
1894.

Pretul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Gerilă, Flămânda, Setilă.

(Din basmul «Harap Alb».)

Mai merge el cât merge și când, la pólele unui codru, numai iată că vede o dihanie de om, care se pârpalia pe lângă un foc de douedeci și patru de stânjani de lemne și tot atunci strigă, cât îl luá gura, că móre de frig. Și apoi, afară de acesta, omul acela erá ceva de speriat; avea niște urechi clápuge și niște buze gróse și dabalázate. Și când suflá cu dênsele, cea de d'asupra se resfrângea in sus peste scáfalia capului, iar cea de de-subt atérná in jos, de-i acoperiá pánțele. Și ori pe ce se opriá suflarea lui, se puneá promoróca mai grósá de o palmá. Nu erá chip sá te apropii de dênsul, cá așá tremurá de tare, de par cá-l sghi-huiá dracul. Și decá ar fi tremurat numai el, ce ți-ar fi fost? Dar tótá suflarea și fáp-tura de prin pregiur îi țineau hangul; vântul gema ca un nebun, copacii din pădure se váicárau, petrele ți-pau, vras-curile țiuiá și chiar lemnele de pe foc pocniá de ger. Iar vereritele, găvozdite una peste alta in scorburi de copaci, su-flau in unghii și plângeau in pumni, blestemându-și ciasul, in care s'au născut. Me rog, foc de ger erá; cá sá ve spun mai mult. Harap Alb numai o ți-rá cât a stat de s'a uitat, a făcut furțuri la gurá și neputându-și stápani risul di-se cu mirare:

— Multe mai vede omul acesta, cât tráeșcel Mě tartorule, nu mánzá haram și spune drept, tu ești Gerilá? Așá-i cá taci? ... Tu trebuie sá fii, pentru cá și focul inghiatá lângá tine, de arđuliu ce ești.

— Ríđi tu, ríđi Harap Alb, di-se atunci Gerilá

tremurând, dar unde mergi fără mine n'ai sá poți face nimica.

— Hai și tu cu mine, decá vrei, di-se Harap Alb; de-abiá te-i mai incáldí mergénd la drum, cáci nu e bine când stai locului.

Gerilá atunci se ia cu Harap Alb și pornesc in-ainte. Și mergénd ei o bucatá inainte, Harap Alb vede altá drácáfre și mai mare: o namilá de om mánzá brazdele de pe urma a 24 de plugari și tot atunci strigá in gura mare, cá crapá de fóme.

— Ei apoi, sá nu buf-nesci de rís? di-se Harap Alb. Měi, měi, měi! cá multe-ți mai vėd ochii. Pe semne cá ęsta-i Flámândilá, fómetea, sac fără fund, séu cine mai șcie, ce pricopsélá a fi, de nu-l mai póte sáturá nici páměntul.

— Ríđi tu, ríđi, Harap Alb, di-se atunci Flámândilá, dar unde mergeți voi, fără de mine n'aveți sá puteți face nici o ispravá.

— Decá-i așá, hai și tu cu noi, di-se Harap Alb, cá dór n'am a te duce in spinare.

— Flámândilá atunci se ia dupá Harap Alb și por-nesc tustrei inainte. Și mai mergénd ei o postatá numai iatá Harap Alb vede altá minunáție și mai mare: o ará-tare de om bėuse apa dela 24 iazuri și o gárlá, pe care umblá 500 de mori, și tot atunci strigá in gura mare, cá se usucá de sete.

— Měi! dar al dracului onanie de om e și acesta, di-se Harap Alb. Grozav burdáhan și nesáțios gátlej, de nu póte sá potoléseá setea nici izvórele páměntului; mare ghiol de apă trebuie sá fie in matele lui! Se vede cá acesta e prápădenia apelor, vestitul Setilá, fiul se-cetei, născut in zodia rațelor și impodobit cu darul suptului.

— Ríđi tu, ríđi, Harap Alb, di-se atunci Setilá, cá-

PRIMA INCERCARE.

— Dar începu a-i țîșni apa pe nări și pe urechi, ca pe niște lăptoțe de mori; dar unde ve duceți voi, fără de mine de géba ve duceți.

— Hai și tu cu noi, decă vrei, ȕice Harap Alb; de abia nu te-ai mai linciuri atăta in cele ape; îi scăpă de blestemul brôșcelor și-i da răgaz norilor să umble, că destul ți-ai făcut mendrele până acum. Ce Dómne iértă-mel vei face brôșce in pântice de atăta apă.

Setilă se ia atunci după Harap Alb și pornesc tuspatru inainte. Și mai mergënd ei o bucată, numai iată ce vede Harap Alb altă minunăție și mai minunată: o schimonositură de om avea in frunte un ochiu mare cât o sită și când îl deschidea nu vedea nimica; da chior peste ce apucă. Iar când îl ținea inchis, dar fie ȕi, dar fie nópte, spunea că vede cu dēnsul și in mēruntaele pāmēntului.

— Iată, începū el a răcni ca un smintit, tóte lucrurile mi se arată găurite ca sitișca și străvedfi ca apa limpede; d'asupra capului meu vėd o mulțime nenumērată de vėdute și nevėdute; vėd iérba cum creșce din pāmēnt; vėd cum se rostogoleșce sórele după dél, luna si stelele cufundate in mare, copacii cu vėrful in jos, vitele cu piciórele in sus și ómenii umblând cu capul intre umere; vėd in sfērșit ceea ce n'aș dori să vėdă nimenea, pentru a-ș ostení vederea, vėd niște guri căs-cate uitându-se la mine și nu-mi pot da sēmă, de ce ve mirați așa, mirá-v'ați de... frumusețe-vel!

Harap Alb atunci se bate cu mână peste gură și ȕice:

— Dómne fereșce de omul nebun, că tare-i de jelit, sērmanull Pe de o parte îți vine a ríde și pe de alta îți vine a plānge. Dar se vede, că așa l'a lăsat Dumneȕeu. Póte că acesta-i vestitul Ochilă, frate cu Orbilă, vēr primar cu Chiorilă, nepot de soră lui Pândilă, din sat dela Chitulă, peste drum de Nimerilă; ori din tērg dela Să-l-cați, megieși cu Căutați și, de urmă nu-i mai dați. Me rog, unul e Ochilă pe fața pāmēntului, care vede tóte și pe toți, altfel de cum vede lumea cealaltă; numai pe sine nu se vede, cât e de frumușel. Par că e un boț-chilimboț, boțit, in frunte cu un ochiu, numai să nu fie de deochiul!

— Rídi tu, rídi Harap Alb, ȕise atunci Ochilă, uitându-se inchiorchioșat, dar unde te duci fără mine reu are să-ți mērgă. Fata impēratului Roș nu se capėtă așa de lesne, cum cređi tu. Din gardul Oncei ți-o da-o impēratul, decă n'oi fi eu pe acolo.

— Hai și tu cu noi, decă vrei, ȕise Harap Alb, că dór n'avem a te duce de mână ca pe un orb.

Ochilă atunci se ia și el după Harap Alb și pornesc tuscinci inainte. Și mai mergënd ei o bucată, numai iată ce vede Harap Alb altă bāzdăgānie și mai și: o pocitanie de om umblă cu arcul după vėnat pásēri. Și apoi chitiți că numai in arc se incheiá tot meșteșugul și puterea omului aceleuia? Ți-ai găsit! Avea un meșteșug mai drăcos și o putere mai pe sus, decât își póte dracul inchipui: când voiá, așa se lățiá de tare, de cuprindea pāmēntul in brațe. Și altă dată așa se deșirá și se lungiá de grozav, de ajungea cu mână la lună, la stele, la sóre și cât voiá de sus. Și decă se in-tēmplá să nu nemeréscă pásērile cu ságéta, ele tot nu scăpau de dēnsul; ți le prindea cu mână din sbor, le rėsuciá gātul cu ciudă și apoi le māncá așa crude cu pene cu tot. Chiar atunci avea un vrv de pásēri dina-ínte și ospėtá dintr'ensele cu lācomie ca un vultan hāmisit.

Harap Alb, cuprins de mirare, ȕise:

— Dar óre pe acesta cum mama dracului l'o mai fi chemând?

— Ȕi-i pe nume să ți-l spun, respunse atunci Ochilă, zimbind pe sub mustață.

— Dar te mai duce capul, ca să-l botezi? Să-i ȕic... Pásērilă... nu greșești; să-i ȕic Lățilă... nici atăta; să-i ȕic Lungilă... asemenea; să-i ȕic Pásēri-Lăți-Lungilă, mi se pare, că e mai potrivit cu nāravul și apucăturile lui, ȕise Harap Alb, indiuoșat de mila bietelor pásēri. Se vede că acesta-i Pásē-Lăți-Lungilă, fiul săgetătorului și nepotul arcașului, brăul pāmēntului și scara cerului, ciuma sburátórelor și spaima ómenilor, că altfel nu te pricepi cum să-i ȕici.

— Rídi tu de mine, rídi, Harap Alb, ȕise atunci Pásēri-Lăți-Lungilă, dar mai bine ar fi să rídi de tine, căci nu șcii, ce păcat te pașce. Chitești, că fata impēratului Roș numai așa se capėtă? Póte n'ai șciintă ce Vidmă de fată e aceea; când vrea, se face pasere mă-iēstră, îți arată códa și iei urma, decă poți. De n'ar fi unul ca mine pe acolo, de géba ve mai bateți piciórele ducēndu-ve.

— Hai și tu cu noi, decă vrei, ȕise atunci Harap Alb; de abia mi-i luá pe Gerilă de țuluc și-l vei purtá cu nasul pe la sóre, dór s'a încălđi cătuș, decât și n'a mai clāntāni atăta din māsele, ca un cocostirc de cei bētrāncioși, că par că me stringe in spate, când îl vėd așa.

Pásēri-Lăți-Lungilă se ia atunci după Harap Alb și pornesc ei tus-șesă inainte și pe unde treceau, pírjol făceau: Gerilă potopiá pădurile prin ardere; Flāmānșilă māncá lut și pāmēnt amestecat cu humă și tot strigá, că móre de fóme; Setilă sorbiá apa de prin bālți și iazuri, de se sbáteau peșcii pe uscat și țipá șerpele in gura brôșcei de secetă mare, ce erá pe acolo; Ochilă vedea tóte cele ca dracul și numai inghetai ce da dintr'ensul:

Că e lae

Că e ciută,

Că-i bălaie;

Că-i cornută.

Me rog, nebunii de-a lui, câte 'n lună și in stele de-ți veniá să fugi de ele, séu să rídi ca un nebun, credeți-me, ce ve spun.

In sfērșit Pásēri-Lăți-Lungilă ademeniá sburátó-rele și jumilite, nejumilite, ți le pāpá pe rudă pe sēmínță, de nu se mai stăviá nimene cu pásēri pe lāngă casă de reul lui.

Nu mai Harap Alb nu aducea nici o supērare, inse ca tovarăș erá pārtaș la tóte și la pagubă și la căștig și prietenos cu fiecare, pentru că avea nevoe de dēnșii in călătoria sa la impēratul Roș, care ȕice, ci-că erá un om pāclișit și reutācijas la culme; nu avea milă de om nici cât de un căne. Dar vorba ceea: la unul fără suflet, trebuie unul fără-de-lege. Și gāndesc eu, că din cinci nespēlați, căți merg cu Harap Alb, i-a veni el vre-unul de hac; ș-a mai da impēratul Roș și peste ómeni, nu tot peste butuci, ca până atunci. Dar iar me intorc și ȕic: mai șcii, cum vine vremea? Lumea asta e pe dos, tóte merg cu capu in jos; unul maciná la móră; puțini suie, mulți scobóră. Ș-apoi acel unul are atunci in mână și pānea și cuțitul și taie, de unde vrea și cât îi place, tu te uiți și n'ai ce face. Vorba ceea: cine póte, óse róde; cine nu, nici carne móle. Așa și Harap Alb cu ai sei; póte or isbuti să iee fata impēratului Roș, póte nu: dar acum de-odată ei se tot duc inainte și mai la urmă, cum le-a fi norocul.

In durere.

Precum din crîng se 'naltă 'n vînt,
Invăluind pinetul,
Clăbuci de neguri fumurii
Stîngîndu-se cu 'ncetul,
Și precum norii se duc
Bătuți de vînturi rele, —
Așă s'au stîns, s'au dus pe rînd
Ilusiile mele.

Cu ele mi-au luat pe veci
Tot ce-am avut in mine
Mai drag, mai scump și mai curat
Pân' și credința 'n bine;
Și de-aș fi vrut să le opresc
N'aș fi avut puterea, —
Dar pentru tot ce mi-au răpit
Mi-au dat in schimb — *durerea.*

Astăzi ori unde pace n'am,
Dar vreau chiar să n'am pace;
In pieptu-mi clocotesc furtuni,
Inse furtuna-mi place; —
Și nici n'aștept, nici nu doresc
Să-mi vie mîngăerea,
Ci tîma-mi e că m'or lăsa
Furtuna și durerea.

IOAN N. ROMAN.

Nervii Căpitanului.

Comedie in trei acte de E. Labiche și Ed. Martin.

(Urmare.)

Scena VII.

Acciași, Dna de Guy, apoi Bernard.

Dna de Guy (intrînd.) E incântător tinêrul acestal
I-am și ȃis să începă vizitele sale mai intime.

Lucia. Cum! deja?

Horățiu. Mătușică dragă, nu înțeleg de loc graba
dtalet!

Lucia. Intr'adevăr... prea mare grabă!

Dna de Guy (a parte.) Dar ce au ei? (Tare.) Mărturisesc că acest tiner m'a entusiasmat... Mai intêi, e
invêtat...

Horățiu. Cât un magar... de rasă!

Dna de Guy (atînsă.) Gluma asta nu-i la locul eil
Eu găsesc că dl Magistan este sôrte la locul lui, fôrte
convenabil, și mai ales — prea politico! Și mi se pare
că tâtă lumea va fi tot de părerea mea.

Horățiu. O! tâtă lumea!

Dna de Guy. Dar se pôte întrebă pe ori care per-
sônă...

Horățiu. Și eu nu mai puțin...*Bernard* (intrînd.) Căpitanel

Horățiu. Al iată Bernard... tocmai omul ce ne
trebuie! (Merge la dînsul.)

Dna de Guy (incet.) Ce vrei să faci?

Horățiu. Dta ai ȃis că ori care persônă... Ber-
nard!...

Bernard (apropiîndu-se.) Căpitanel*Horățiu.* Cum ȃi se pare dl care a eșit de aici?..*Bernard.* Dl Derigault?... O! incântător!*Dna de Guy.* Nu, pe celalalt mai tiner.

Bernard. Celalalt?... Aha! incântător! incân-
tător!

Dna de Guy (triumfătoare.) Al veți bine!...

Horățiu (incet lui Bernard.) Dobitoc! bou încălțat!
(Lucia merge la mătușă-sa.)

Bernard (incet.) Dar nu mi-ai ȃis astăzi diminêță
să ȃic, că tôte in casa asta sînt incântătoare!

Horățiu. Intreit dobitoc! ai să-mi dai sêmă tu...
Haide! vino să-mi regulezi cabinetul. (Reintră la drépta.)

Bernard (a parte.) Căpitanul sufere iar de nervil
(Intră in urma lui Horățiu.)

Scena VIII.

Dna de Guy, Lucia.

Dna de Guy. Dar pentru ce s'a mîniat el? Pen-
tru ce acêstă ură de-odată contra pețitorului teu? Ce
i-a făcut lui dl Magistan?

Lucia. O! nimal!... Dar vêrul este un om sta-
tornic, liniștit, rece, care nu-ș aprinde capul ca dta!...

Dna de Guy. Cum? eu me aprind?...

Lucia (animîndu-se.) Da, te aprinđi pentru acest
dn... pe care nici nu-l cunoșcil Il autorisezi să facă
visite intime, îl instalezi in casă, s'ar ȃice intr'adevăr că
te grăbeșci a te cotorosi de mine... (Intră repede la
stînga.)

Dna de Guy. Cum? și ea?... Trebuie să aflu
numai decăt... (Urmêză pe Lucia.)

Scena IX.

Horățiu, apoi Bernard.

(Indată ce Dna de Guy a dispărut, se aude la drépta
o dispută.)

Horățiu (in afară.) Dobitoc! nemernic!

Bernard (de asemenea.) Dar căpitane, dta mi-ai
ȃisl...

Horățiu. Așă? ține dar!*Bernard.* O!...

Horățiu (intrînd.) La naibal mi se pare că i-am
trântit... un picior puternic! dar mi-a scăpat fără de
voel... Nu mai șciu ce mi-a ȃis... nu m'am putut
stăpâni... și... A! sînt fôrte mahnit de ceea ce-am
făcut! bêtânul meu Bernard... un amic... nn soldat
care mi-a scăpat vieța!

Bernard (apare la drépta, fôrte palid și fôrte emo-
ționat.) Ah căpitanel

Horățiu. Ascultă, Bernard!... bêtânul meu Ber-
nard!...

Bernard. Ah! căpitanel... (își șterge ochii.)*Horățiu.* El plînge!

Bernard. Da... pentru că turbez! veți că... eu
nu sînt obicînuit a primî astfel de...

Horățiu. Dar veți bunul meu Bernard...

Bernard. Nu, ai fi făcut mai bine să me uciđi
mai intêi.

Horățiu. Am greșit, da! recunosc, și-mi pare reu
... ești mulțumit?

Bernard (rece.) Nu, căpitane...

Horățiu. Atunci, ce vrei tu? Nu cred că sperî ca
să-ți cer iertare?...

Bernard (repede.) O nul căpitanel*Horățiu.* Atunci, nu înțeleg...

Bernard. Pune-te căpitane in locul meu... Dăcă cineva ți-ar fi...

Horățiu (de-odată.) Al înțeleg! voești dară o lovitură de sabie!...

Bernard. O dal și dăc'ai avé bunătatea.

Horățiu. Drace! n'ai gust reu... Dar un căpitan cu un soldat...

Bernard. Dar fiind că nu mai sântem nici unul in serviciul...

Horățiu. Ce-i drept, nu mai sântem... dar tu ești servitorul meu.

Bernard. Dă-me afară și atunci n'oi să-ți mai fiu...

Horățiu. Da, și acesta-i un mijloc!... Vra să dăcă asta ți-ar face... o mare plăcere?

Bernard. O! vești că eu nu pot remăné cu acea... in spinare!...

Horățiu. Ei bine, atunci haidem.

Bernard (cu bucurie.) O căpitane!

Horățiu. Bernard, te dau afară din serviciul meu... dar te voi primî îndărăt după ce vom sfârși trebușóra acésta...

Bernard. Da, căpitane!

Horățiu. Și ai să me iubești intotdeauna?

Bernard. Mai mult decât inaintel!

Horățiu. Vom plecá in păduricea cea mai apropiată peste un șfert de cias; du-te și caută cele trebuinciose!...

Bernard (cu transport.) O căpitane... ești bun; ca pânea cea caldă! (Ese.)

Scena X.

Horățiu, apoi Dna de Guy și Lucia, apoi Bernard, apoi Baptist.

Horățiu (singur.) Am făcut bine... Trebuie să indur ponósele mele! Al ar fi trebuit să remăn in China... Să insult fără nici o pricină pe un vechiu și brav soldat, să iubesc ca un nebun pe o fetișóră ce va să se mărite cu un altul... E ceva stupid, idiot... sânt un nebun, un mitocan, o secătură ce tulbur veseliea celorlalți. Haide! nu-mi mai remăne decât o cale de apucat.

Dna de Guy (intră urmată de Lucia.) Ei bine, cap reutăcios ce ești, — te-ai liniștit?

Horățiu. Nu. Ve căutam tocmai pentru a-mi luá remas bun dela dvóstre. Me duc să me reangajez!

Lucia. A!

Dna de Guy. Să te reangajezi? dar pentru ce? pentru ce?

Horățiu. Pentru că... pentru că, me plictisesc aici!...

Lucia. Cu noi?

Dna de Guy. Dar nu-i cu putință! Trebuie să fie o altă pricină!

Horățiu. Ei tocmai, da... este... este că iubesc pe verișóra mea! Iac'așá! Nópte bună!...

Lucia (cu bucurie.) Ce spui!

Dna de Guy (idem.) Ce spui?

Horățiu. Și de óre-ce dta protejezi pe celalalt... dobitocul... care numeră veduvele pe Podul-Turcului...

Dna de Guy. Eu?

Lucia. Da, mătușică! dta vrei să me silești... să me sacrifici...

Dna de Guy. Dar...

Horățiu. Dar asta-i ceva grozav!

Lucia. Ne mai pomenit!

Horățiu. Ceva selbatec!

Dna de Guy. Ei me rog! dar pe mine n'o să me mai lăsați să vorbesc?... Vreți să ve insurați voi? — Ei bine, lucru fórte ușor; n'aveți decât să ve insurați!

Horățiu și Lucia. Cum se pótel!

Bernard (apare in fund cu doue sábii ascunse sub manta.) Căpitane, sânt gata!

Horățiu. Binel... peste o clipă! (Mătuși-sa.) Astfel mătușică te invoești?

Dna de Guy. Dar asta fu cea mai scumpă dorință a mea! — Și astăđi diminéță, când te-am întreat dăcă voești să te insori... me gândiam la dēnsa...

Lucia (sărutând-o.) Ah! cât ești de bună!

Horățiu (idem.) Cât ești de drăgálașă!

Dna de Guy. A lingușitorule! a pisico!

Lucia. Trebuie să scrim repede dlui Magistan să nu...

Horățiu. Cu adresa: pe Podul Turcului...

Dna de Guy. Dar vești că...

Horățiu. O mătușică!...

Lucia. O mătușică!...

Bernard (in fund.) Căpitane, totul e gata!

Horățiu. Bine, bine, — o clipă.

Dna de Guy. Să scrim, — e ușor de đis... Dar ce să-i spun?...

Lucia. Îi vei spune că eu sânt încă prea tineră pentru măritat...

Horățiu. Cu dēnsul!...

Dna de Guy. Dar e prea greu...

Lucia. Am să te ajut eu... Am să i-o compunem cu multă mēșterșugire... Ai să vedil!

Horățiu. Duceți-ve și colaborați! (Conduce pe mătușa și Lucia până la ușa lui Bernard.) Acum, răfuiéla noastră... dar să te păzești binel... astăđi am un noroc îndrăcit...

Bernard. O căpitane!... doresc din tot sufletul ca dta...

Horățiu. Pe drum, și dă dracului tóte sentimentele! (Es prin fund. Baptist apare, merge la ușa din fund și-i privește in urmă.)

(Cortina.)

(Va urmă.)

N. A. BOGDAN.

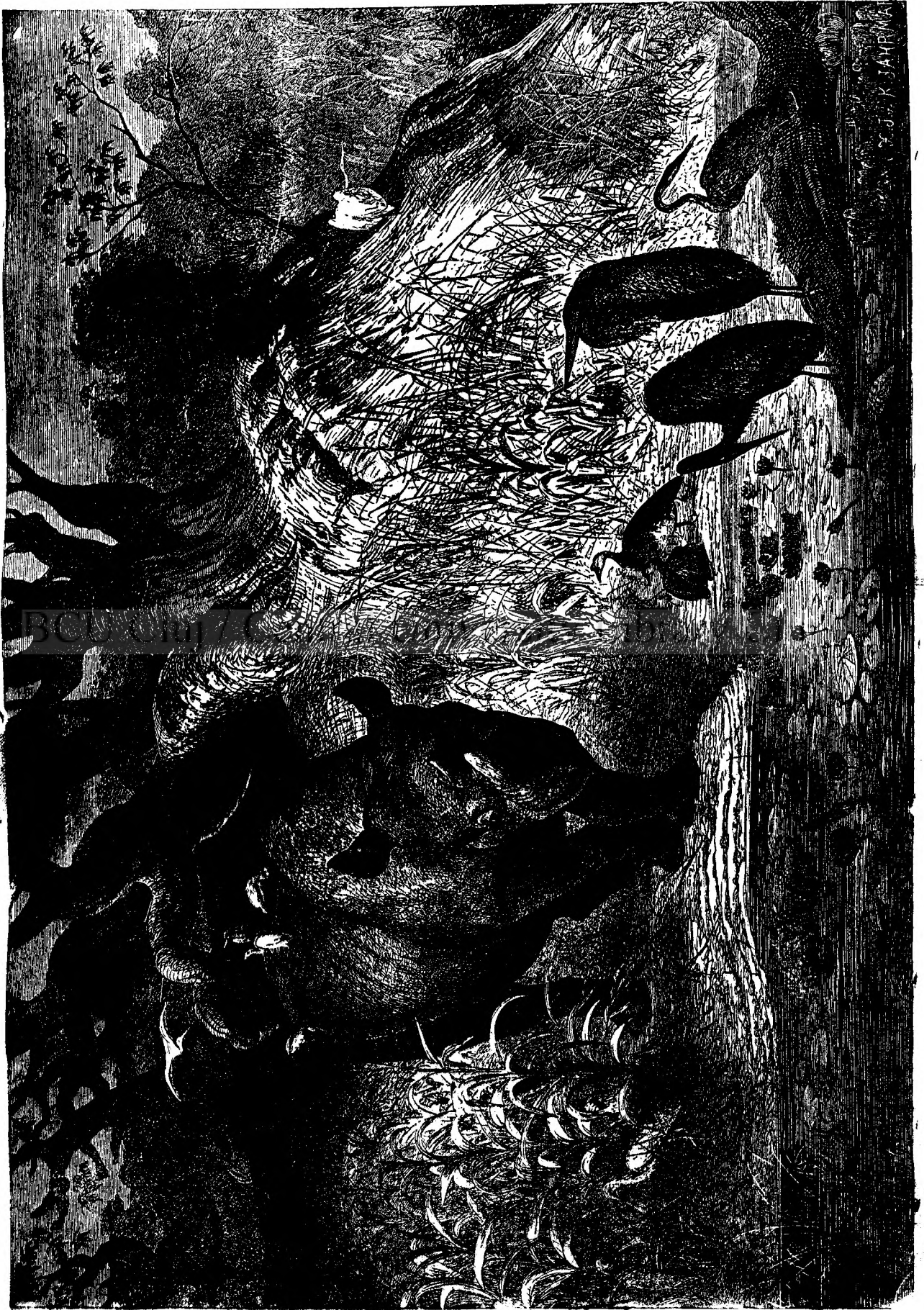
Vorbe dulci.

Vorbe dulci nu-ți oi mai spune
Că d'acum le-am isprăvit;
Greu-i vorba s'o ai dulce
Traiul când ți-i amărit.

Cât am fost mai fericită
Tu șcii cât te-am alintat;
Ađi, când nu mai ții la mine,
Tóte astea le-am uitat.

Numai vorbe tot amare
Ca și traiu-mi amărit,
Pentru tine adunat-am
De când șciu că m'ăi urit.

CORNELIA DIN MOLDOVA.

Rhinoceros.

Despre povești.

Poveștile sînt lucruri minunate; in ele nici odată să nu căutăm sens — când scriem, să le dăm întocmai după cum le auzim, căci sensul lor e mult mai adînc și se rapoartă la lucruri mari și depărtate, despre care nici n'am visat. Poveștile noastre cum se ăice: «o fost ce o fost», sînt remășițe de cultură divină, sînt rezultate adânci, esperiențe, astronomie, metafisică in general, filosofie, sînt table de istorie, in ele stă scris mersul cultural al omenirii, găsesci adevăruri, știință de viață, morală, poesie, caractere, espuneri dramatice de cari te uimesci.

Poveștile trebuiesc spuse cît de in stilul poporului decă se pôte, căci o mulțime de espresii și cuvinte ale sale proprii, intr'un moment luminează o situațiune intrégă și putem află ce nici odată n'am fi știut. Ca ori ce in lume, și poveștile se vor trece, de aceea trebuie adunată totă credința, totă dicala, căci nici nu șcii la ce-ți pôte servi. Ele nu sufăr adaosuri in fondul lor séu scăderi, dăr decă vrca cineva să le scrie in sens literar; atunci nu pot servi ca izvóre sigure pentru studiu. Studii in acest ram fac și vor face descoperiri colosale, ele nu numai vor fi facla care va lumină originea și trecutul nostru, invéluite parte in intuneric, dar și originea altor popóre, și vom aduce servicii insemnate, intregei culturi.

Din când in când, vom da esemple de aceste descoperiri minunate sub rubrica: «Povești» și de sigur toți se vor entusiasmă și vor năsuși a strînge cu mai mare interes și consciut acea ce până acuma se făcea numai din plăcere și instinctiv. E de necesitate pentru acest scop a se ști locul unde a fost făcută culegerea, pentru a ne puté mai cu siguranță orientă in cercetările ce vom face când va fi să ne punem in paralelă cu poveștile antice și ale altor țeri.

Povestea la popor e lucru sfânt; și ca pază de credință el o începe cu «cruce 'n casă, cruce 'n mėsă, cruce 'n tuspătru colțurile de casă». La densusul e lege și ține de datorita sa, a o spune séra, ca și cum ar spune o rugăciune inainte de a se culcă, ba chiar e obligat in unele cu răsplată de mare bine, să le spue macar «la anul» decă nu «la luna» séu «la săptămăna» (povestea lui Ddeu) in totă viața sa.

Din urmele și deducerile acestea putem conchide că poveștile sînt «vedas» ale poporului, remășițe transpirate din «misterile» trecutului, și credințe nescrise pe care druzii și alții, le păstrau in versuri, recitându-le, și care date sub forme figurate de preoți, ș-au schimonosit mult din originalitatea lor; totuș prin cercetare adâncă, prin studii indelungate, putem deduce chiar și legi istorice. Ca dovédă că poveștile sînt forme și espresii de culturi, n'avem decăt să privim parada cu cari își spun ómenii la fiecare casă, povestea de anul nou; și cîte alte obiceiuri a căror țirme le vom găsi tot in povești.

Pentru a înțelege inse respectul și sfințenia cu cari își tratéză poporul poveștile, trebuie să ne imaginăm, că ele sînt singura sa hrană sufletescă in care și găsesci mulțămirea inimei și a imaginațiunei, regule de viață, și diferite invétături, ce sub alte forme tot cu scopul de a conduce lumea la bine, le avem la creștinism in rugăciunile pe care e obligat a le spue, pentru a-i întări pașii in fiecare ăi; dar pe când acestea sînt scurte in cuprinsul lor și neînțelese, fiind ăise numai din deprindere și avënd efectul mai mult al unor

cuvinte magice pentru popor, poveștile le-a produs totdeauna mai multă mulțămire și cu iubire le spune și ađi.

Și pentru a nu nedreptăți poporu să-i dăm la ale sale «vedas» sensul care-l face fericit și așa cum cere trebuința sa; acésta inse vom ajunge numai atunci, când vom fi fidelii interpreți ai espunerei lor; și tot numai atunci vom află și noi cu siguranță materia care ne trebuie, atăt in ceea ce privește originea istorică a poveștilor și a particularității sufletesci și limbistice ale poporului nostru.

Cu căt va fi povestea auzită din gura ómenilor celor mai la adăpost de cultură, din gura locuitorului de munte, de es., cu atăta va fi mai curată și mai aprópe de origină, cu atăta vor fi espresiunile mai frumóse, mai antice și mai rare, in care se pot oglindí mai clar caracteristica diferitelor popóre și obiceiurile din trecut, inavutînd și limba noastră cultă, ce ar căpétá acel vél dulce și original de poesie, care-l are poporul in espunerea sa.

Poporul moldovan mai cu sémă are o deosebită gingășițe de poetisare; e de regretat numai că se perd espresiile arhaice alungate de limba nouă de sus; totuș se pot încă comorile lui salvá. Cel bucovinén, din contra, nu mai e așa de gingas; espresii tari și puternice, o minte trăită in greu și se pare că veđi fantele dela Stefan când auzi vorbind pe romăni curăți din giurul Sucevei și de prin munți. Basarabia e sora dulce a Moldovei, in ea se păstréză tipul și originalitatea. Transilvania conservă reminiscente romane. In Muntenia ca și in Moldova miturile olimpice sînt acasă, dar se vede că au trecut pe acolo și Goți. Nu șcim Macedonia. De sigur că vor fi și mai aprópe de légán; ar fi bine să le șcim și poveștile lor. Un lucru încă ar fi de dorit, ca să fie scrise poveștile chiar cu temperamentul și espunerea dramatică a povestitorului pe căt se pôte; portretul poporului, in tóte să fie. Am puté atunci cunósce și pe romănul de prin tóte părțile, și caracterul, precum și influența ce-au avut străinismul și impregiurările asupra sa.

ELENA VOBOŃCA.

Cugetări.

Cuvintele, pe cari nu le spui unei femei iubite, sînt tocmai acelea cari o asigură că ea este iubită.

*

Prietenia e ca titlurile vechi; vechimea măresce prețul ei.

*

Bărbatul are ochi ca să vedă... pe când femeia are ochi ca să fie veduți.

*

Decă ai cu ce trăi, ai de unde să dai. Decă ai numai pentru tine, e ca și cum n'ai avea nimic.

*

Somnul ar fi ceva plăcut, decă am puté să ne alegem visele.

*

Reul ce se ăice de amor este spus numai de ómenii cari nu l'au cunoscut séu de ingrații cari au uitat ceea ce îi dătoresc.

*

Amintirile din tinerețe se întorc la inima ómului ca pasările călétóre, credincióse strașinei, unde și-au făcut întéia órá cuibul.

Judecata lui Solomon.

Kadiule, dişe Abdalah ploconindu-se inaintea judecătorului, ți mai aduci aminte, poți, de voinicul Abbas mort acum treizeci de ani. Reposatul eră tatăl meu și al acestei femei, sora mea, și ne-a lăsat averea in părți egale. Dar, in loc să in-părțim numai decăt, am stăpănit împreună și partagiul nu s'a făcut încă. Eu m'am insurat cu Zaira. Aș vré să-i dau ca dar de nuntă un șir de mărgăritare pe care mi le-a dăruit tata, intorcându-se dintr'o călătorie, când eram de cinci ani.

Cum veđi, e proprietatea mea exclusivă și aș vré să dispun de dēnsa, dar soră-mea cere și ea o parte din salbă, ca și cum mărgăritarele ar face parte din moștenirea comună.

Tot ce i-am spus, a fost zadarnic, insistă să dau jumătate, nu din cauza obiectului ênsuș, ci dintr'o poftă reuțăciósă de a ne stânjini plăcerea, mie și nevestei mele, de care e gelósă. Acum, că șcii tot, Kadiule, pronunță hotărîrea inspirându-te dela adâncă ta întelepciune.

Kadiul inclină capul și se adresă femeii.

— Fatme, adevărat e ce spune fratele teu?

— Tot e adevărat, Kadiule, afără de aserțiunea că șirul de mărgăritare îi aparține numai lui. Cum vré el să dovedescă cumcă tata i l'a dăruit. Eu contestez faptul acesta și reclam jumătate din salbă. Causa care me face să me port astfel n'are de ce schimbă hotărîrea ta nepărtinitóre.

— Ei bine, Abdalah, poți cită martori séu pro-duce documente pentru a-ți dovedí drepturile?

— N'am nici un martor și nici un document, fu siit să declare impricinatul.

— Atunci nu prea vėd cum să mulțumesc amēndoue părțile, fără numai decă Fatme primește in bani echivalentul jumătăței sale...

— Nu, Kadiule, strigă femeea; eu voi câte o jumătate din fiecare mărgăritar!

— Bine, dişe atunci judecătorul chemându-și callemjiul, să dresăm procesul verbal inainte de a pronunță hotărîrea. Vorbește femeie. Ce vėrstă ai?

Fatme nu respunse.

— Ce vėrstă ai? repetă judecătorul.

Aceeaș tăcere.

— Vorbește? stărui reprezentantul legii.

— Douedeci și opt de ani, respunde ea in fine.

— Atunci in virtutea puterei mele, hotărâsc ca salba de mărgăritare să fie a lui Abdalah. Ia-ți mărgăritarele și du-te liniștit acasă, o fiu al lui Abbas! Fatme nici nu ți-e soră, căci tatăl a murit de treizeci de ani, pe când Fatme nu e decăt de douedeci și opt!

Proverbe.

Nu e de multe ori pentru cine se pregătește ci pentru cine se nemerește. (Romănesc.)

Cine nu stiméază libertatea, nu e demn de ea.

(Danez)

Prietenii făcuți la chefuri nu sânt adevărați prieteni. (Italian.)

Cine vorbește sémēnă, iar cine ascultă culege.

(Romănesc.)

Poesii populare.

Din comuna Sînd, cott. Turda-Arieș.

Maică, măiculéna mea,
Te du maică la birău,
Și umblă de rëndul meu,
— Io dragu maichii m'aș duce,
Da birău-i mănios,
Ș-o făcut cartea pe dos.
— Decă-i maică tréba-așă,
Curuește-mi cămēșă,
Curuește-o cātănēscă,
Némțu să te pomenēscă.

Tótă véra mi-am umblat,
Prin ședători și prin sat.
Ca să-mi capēt o mândruță,
Căpēt-ai una d'ast' tómnă,
Subțirică ca ș-o dómnă,
Incinsă cu cingătóre,
Pe din sus de cingătóre,
Stau doue merișóre,
Ascunse rotovéle,
Ți-i mai mare dragu de ele,
Bréul și mărgelele,
Ele-ți mănă ățilele,
Cerceii cu patru lei,
Punu-mi capu după ei.

De trei țile stau legat,
Peutru o épă de furat,
Trei me légă, trei me ntrébă,
De unde-i hoțule asta?
Io épă nu o am furat,
Nici mánzu nu l'am luăț,
Jóră lumea și țera,
Numa sórele și luna,
Ele țic că n'or jurá,
Ele țic că m'o vėđut,
La frunđuța codrului,
La umbra goronului,
Cu murgu țiind de frėu,
Pe mândra țiind de brėu,
Me sufi pe murg călare,
Ș-o luai in sus la brađi,
D'unde-s pădurile mari,
P'acolo sânt mulți tálhari.

Oiă négră dc furat,
Cánii de te-ar fi máncat,
In temniță m'o băgat,
Când acolo me băgară,
Nu șcieam țiuă-i ori séră,
Când afară me scotea,
Doi cu puști me potecea,
Doi me légă, doi me ntrébă,
De doi mánzi ș-o épă négră,
Dar io épă chiar o-am dat,
In mână la părcălab,
Părcălabu-i om de trébă,
Đice să-i duc stava ntrégă.

Culese de:

VASILIU MICUȘAN.

SALON.

Simțirea intelectuală.

Când am ținut în prefața volumului meu de versuri că poesia nu este instinctivă ci cugetată afirmarea, s'a contestat.

Și nu este de mirare:

Mai întâiu pentru că școlarii și poeții ne isbuteți, vor să facă cursuri de filosofie, iar medicii, critice poetice:

Toți sunt enciclopediști.

Se pronunță numele lui Alecsandri fără ca poeziile lui să fi fost citite:

Se tăgădușce *viața materiei* și se vorbește de știință, de Malthus și de Darwin, cât și de alți mulți, fără a se avea vre-o cunoștință de operele acestor oameni.

Capitolul acesta va fi mai lung:

El va fi complementul teoriei mele asupra poesiei. Poesia este cugetată iar nu instinctivă, am ținut atunci.

Astăzi voi dovedi că nu numai poesia, ci chiar ori-ce simțire séu pasiune, nu naște, decât în urma cugetării.

*

Dar cum să dovedim pasiunile nu sunt instinctive, când ilustrii protivnici, susțin o teză cu totul opusă?

Vom urmări sistematic și vom începe cu amorul de fiu către părinți séu vice-versa întâia dintre simțirile ce nasc în sufletul omenesc.

Este séu nu este cugetat acest amor?

Dacă este instinctiv, pentru ce noul născut nu deosebesc pe mămă de doică, ci, de o potrivă se aruncă în brațele uneia și într'ale altaia?

Pentru ce nu-i spune instinctul, această *romantică* voce a sângelui care este mămă sa și care nu este decât o streină?

Pentru ce?

Pentru că atunci când copilul intră în viață, nu judecă încă și este cu totul neinsuflețit de cugetare.

Abia târziu în urmă, când începe educațiunea și delicatele ingrigiri ale mamei, copilul bagă de seamă că este o deosebire între doică și mămă și iubește pe cea din urmă mai mult decât pe cea dintâiu.

Când inse, mămă, nu are pentru copil nici dragoste nici ingrigiri, copilul, iubește ca pe o mămă pe doică decât acesta îi ține în adevăr locul.

Precum vedem, copilul, numai după ce începe să cugete, se află susceptibil de a iubi.

Prin urmăre.

Cea dintâi dintre simțiri nevenind decât în urma cugetării, ea nu mai poate să fie considerată ca luându-și naștere în instinct.

*

Și când lucrurile stau astfel când nici deosebirea dintre mămă și doică nu o poate face un nou născut, voiți ca el să nască aprovisionat de talent cu preursiri pentru a fi poet, pictor, musicant, militar, doctor, séu cine mai știe ce?

*

Poetul se naște, nu se face!

Deul

Când poesia nu este decât simțire și când simți-

rea nu se poate să vie decât în urma cugetării, — poetul se naște?

*

Dar simțirea, — vorbim de dea intelectuală, — vine ea óre în adevăr numai în urma cugetării?

Convingerea mea răspunde afirmativ.

Da; toate casurile și subit apăsarea ori-căror împregiurări, nu simți până ce mai întâiu nu-ți dai seama despre întâmplarea ce-ți aduce o bucurie séu o întristare.

Pentru ca să plângi de mórtea unui aprópe, rudă séu prieten, trebuie mai înainte de toate să afli *că a murit*. Afând această, și cunoscând deja, însemnătatea durerosă a cuvântului *mórte*, numai atunci, plângi.

Cu alte cuvinte:

Plângi, numai după ce cugeți, după ce îți spui într'o secundă că pe acea ființă iubită n'ai s'o mai vedea, că vorba ei n'ai s'o mai auzi, că ea de veci te-a părăsit.

Și,

Nu numai după ce îți dăci acestea, simți totă durerea despărțirii: — Amare lacrimi verși atunci, cu toate că cugetate iar nu instinctive!

Ești gelos:

Pentru ce ești gelos, decât nu pentru că te *gândești* că femeia căreia i-ai încredințat întreaga ta inimă te înșelă cu altul?

Pentru ce ești gelos, decât nu pentru că te *gândești* că acel corp cu forme ca ale unei statuie de marmoră, cu sînul lui rotund și palpitător, cu brațele lui albe, cu ochii negrii și buzele rumene ale unui chip diafan, se dă altuia, palpită supt palpitele altuia, se căleșce supt flacăra plăcerii aprinsă de altul?

Pentru ce ești gelos decât nu pentru că te *gândești* la inima în care te-ai încredut și ce te-a trădat, la trecutul fericirii tale pierdut, la viitorul teu sfărâmat?

Ești óre gelos fără a te *gândi*, adică numai din instinct, și decât nu te-ai *gândi* la nimica din ce-am spus, ai mai fi gelos?

*

Iubești.

Pentru ce iubești?

Iubești óre instinctiv și fără a te *gândi* la frumusețea iubită, la plăcerea și la orgoliul posesiunii, la inima ce poate ai se întelnești și în care vei afla o păreche inimei tale?

*

Luăm ura:

Cine nu știe că ura nu naște decât după o a-nume serie de împregiurări?

Luăm ambițiunea:

Cine nu cunoșce că ambițiunea este tendința cugetată către o culme intelectuală séu materială?

Și pe rând, nu găsim o singură din simțirile séu pasiunile omenești, care să se producă prin instinct.

De aci, se înțelege că poesia, ce nu este decât culmea simțirii, nu poate să fie decât simțire, adică, cugetare.

Cine cugetă mult, simte mult.

Cine simte mult, e poet.

Ca să cugeți mult, trebuie inse să te lovești cu capu de multe praguri.

*

Conclusiunea mea este dar, că în materie de simțire intelectuală, instinct nu egsistă, și că a simți nu este decât a cugetă, precum a cugetă, nu este decât a simți.

ALESANDRU MACEDONSKI.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Prima incercare. Nu este o vedere mai dragă-lasă, decât aceea când copiii fac prima incercare de-a umbla fără nici un ajutor.

Primul pas, firește, este foarte greu. Dar apoi incetul cu incetul, mersul izbuteste mai bine. Ce bucurie mare la casă!

Rinocerul. Rinocerul aparține animalelor cu piele grosă și dimpreună cu acelea ocupă locul prim în ceea ce privește mărimea.

Rinocerul nu este atât de mare ca elefantul, dar e mai lung. Cornul din vârful nasului său e arma-i cea mai periculoasă, de care se servește și cu privilegiul când merge a jefui. Pielea lui e atât de grosă, încât nici glonțul de pușcă nu-l pătrunde.

Trăește mai ales în Africa, în părțile Nilului; dar se află și în India resăritenă și apusenă. Nutrimântul său și-l procură mai ales din regnul animal.

Până când nu este iritat, rămâne un animal blând și se tăvăleşce cu dișele prin mocirle. Răbdarea lui e atât de mare, încât feluritele animale de ape pot să ședă pe el, fără ca să le scuture de pe sine. Dar însușirea acesta nu e cu totul meritul lui, — căci precum dișeram, — pielea lui e atât de grosă, încât nici nu le simte.

Cu elefantul se află în continuu pe picior de rebel. Indată-ce îl vede, se iriteză și atunci lupta începe turbat și de multe ori elefantul rămâne invins, căci rinocerul poate să-i străpungă pântecul.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri științifice. Dl Gr. G. Tocilescu, în urma săpăturilor făcute la Tropacum Trajani, lângă Adam-Klissi, a descoperit pe lângă mai multe pietre cu inscripții referitoare la legiunea V macedonică și I italică, și urmele unei biserici, apăduct etc. — Dl St. Hepites, directorul institutului meteorologic din București, a fost ales membru în comitetul internațional al congresului meteorologic din Upsala. De acolo dl Hepites va merge în Rusia să facă studii meteorologice.

Săptămâna Patimilor. Sub acest titlu novelistul nostru Gil a scos de sub tipar la București o novelă nouă. Conform titlului, ea se petrece în săptămâna patimilor la mănăstirea «Dintr'un lemn», unde mama cu copiii se ducea a petrece în post și rugăciuni. Novela descrie pregătirile mari ce se făceau pentru acesta călătorie. Mama ducea pentru biserică luminări de ceară, untdelemn pentru candelă, smirnă și tămâie pentru un an de dișe. Apoi veniau merindele de măsă pentru o săptămână. În sfârșit familia porni în trăsura cea mare. Maica stărită întimpină trăsura cu tot soborul la porța mănăstirii. Alături cu dânsa eră o tineră, sora Magdalena, o fetiță de 18 ani, de o frumusețe de cherușim, cu niște ochi mari albaștri, umbriți de gene plăvuite și stufoșe. O resvrătire sufletescă te cuprindea, când te gândiai că acest ângeraș de fată eră ursită a se ofili fără vreme între zidurile triste și mucigăioșe ale mănăstirii. Incetul cu incetul tinerul se inamoră de sora Magdalena; ea asemenea. Desvoltarea acesta ni se prezintă cu multă gingășie. În urmă sosi vremea plecării. Tote maicile, tote surorile erau de față, numai sora Magdalena lipsiă. El se rentorșe în odaie, unde mamă-sa uitase cartea de rugăciuni. Acolo găsi pe sora Mag-

dalena ingenunchiată dinaintea iconei și cu părul desplătit, plângând. Nebun de durerea despărțeniei, o cuprinse în brațele sale tremurătoare și buzele lor se uniră într'o lungă, lungă sărutare... Peste trei luni de dișe el plecă cu tată-sau la Paris.

Memoriile părintelui Lucaciu. Primim șcirea din închisorea de stat dela Seghedin, că dl dr. Vasile Lucaciu a început să-și scrie memoriile. Rolul important ce părintele Lucaciu a avut în desfășurarea mișcărilor naționale din anii aceștia asigură lucrării sale un interes foarte mare.

Europa pentru noi. Volumul «Voci latine», pe care l'am anunțat, a apărut la București. De curând va eși un alt volum, intitulat «Europa pentru noi», publicat la Iași de dl A. D. Xenopol. Acesta va cuprinde adesiunile publiciștilor și omenilor de stat de rassa germană și anglo-saxonă. Va mai fi un volum; acela va cuprinde adesiunile bărbaților slavi.

Lectură Școlară. Dl Ioan I. Bumbacu, profesor de limba și literatura română la liceul din Cernăuți, a publicat sub titlu acesta o carte de cetire pentru clasa I și II a școlilor gimnasiale, reale și pedagogice. A apărut acum tomul I, constând din doue părți. Cartea e dedicată (în versuri) lui Aron Pumnul. În anii următori, autorul va publică lecturele necesare pentru clasa III și IV a școlilor medie. Bucățile de cetit sunt scose din autorii noștri mai cunoscuți și necunoscuți; sânt inșe și unele compuse anume.

Repertoriu pentru secretarii comunali. Prin stăruir,ța dlui Modest cav. de Grigorcea, dnii dr. Aurel cav. de Onciul și dr. Fl. Lupu au compus un «Repertoriu pentru secretarii comunali» din Bucovina. Repertoriul conține trei părți: partea administrativă, judiciară și un dicționar politic-juridic germano-român. Lucrarea se estinde pe 4—500 pagini. Prețul unui esemplar 5 fl.

Literatură bisericescă. «Cestiuni din dreptul și (din) istoria bisericii române unite.» Acesta e titlu unui studiu apologetic, apărut la Blaș, în editura diarului «Unirea». Volumul de față, în estindere de 400 pagini, este partea a două a lucrării. Prețul 1 fl. Se află de vândare acolo și partea primă, cu 70 cr. Amândouă costă împreună 1 fl. 85 cr.

O fôie bisericescă. În cercurile preoteșci se simte mult lipsa predicelor tipărite; de aceea le atragem luarea aminte asupra fôii bisericesci «Predicatorul Poporului», care a început să apară la Gherla, sub redacțiunea dlui Vasile Budescu, paroc gr. c. în Ciuleșci, comitatul Bihării. Fôia acesta publică în fie-care numer mai multe predici; ese odată pe lună și costă pe anul curent 3 fl., pe 6 luni 2 fl., pe 3 luni 1 fl.

Introducerea ortografiei fonetice în Bucovina. Foile vieneșe au primit din Leov șcirea, că ministrul de justiție în înțelegere cu ministrul de culte a emis o ordinațiune, care dispune, ca tote autoritățile de justiție din Bucovina și Galitiia față de partide rutene să se useze de ortografia fonetică, care de un an încôce este introdusă în școlile galițiene.

TEATRU ȘI MUSICĂ

Știri teatrale și musicale. La Teatrul Național din București repetițiunile au început luna trecută; fiind că teatrul se reparază, repetițiunile se fac în sala Ateneului Român. — *Dna Darclée*, renumita cântăretă română, dimpreună cu soțul său căpitanul Hartulary, au decis

să ducă cu densii in Italia pe tinerul Alesandru Bărcănescu, fiul regretatului C. Bărcănescu, pentru ca să studieze canto la Milan.

Teatrul Național din București. Reparațiunile Teatrului Național, scrie «Timpul» inainteză mai bine de câțva timp. Lucrările interioare vor fi terminate până la începutul lunii septembrie, in ce privește sala și scena. Construcțiunile cari s'au adăogat, adică foierile cele noi, cabinetele, magazinul, atelierul de decoruri, localul administrațiunii vor fi gata de roșiu pe la sfârșitul lui septembrie. Este probabil că tencuiela se va face numai la interior anul acesta. In ori-ce cas, reprezentațiunile vor reincepe la data obișnuită, mai ales că primele piese ce se vor da nu vor cere decât decoruri și punere in scenă simple.

Serată literară in Giula. Tinerimea română absolută din Giula și impregiurime va arangia acolo la 15/27 august o serată literară in sala cea mare a pavilionului Göndöcs, Programa: Cuvânt de deschidere, rostit de dl D. Voniga; Necesitatea religiunii creștine pentru omenime, disertațiune de dl T. Gubaș; Dan căpitan de plaiu, poezie de V. Alecsandri, declamată de dl I. Țoldan; Conceptul culturii, disertațiune socială de dl G. Voniga; Insemnătatea istoriei naționale, dis de dl M. Besan; Cuvânt final, de dl D. Voniga. Apoi va incepe petrecerea de dans cu Bătuta și Călușerul. Comitetul arangiator e compus astfel: Președinte D. Voniga, casar T. Gubaș, controlor M. Besan; membri G. Ardelean, N. Ardelean, D. Borbil, M. Marcuș, G. Pap jun. V. Pap, G. Petrovici, A. Petruș, I. Petruș, I. Popa, N. Popescu, A. Popovici, I. Popovici, L. Raț, I. Șerban, I. Țoldan, I. Ursu, C. Popovici, G. Popovici, M. Hasiaș, C. Chirilovici, R. R. Motorca.

✓ **Concert in Satul-nou.** Românii din Satul-nou in Banat au arangiat la 7/19 august o petrecere cu dans, care a fost precedată de un concert popular. S'a cântat: Bucurii nevinovate, cor bărbătesc de C. Spohn; Stâncuța, cor micst, de Musicescu; Români cu mine, de Bogler, solo cântat de dl Traian Gogulean; Dis-a badea, cor micst de Musicescu; Serenada, cor bărbătesc de Marschner, cuvinte de P. Stoica; Toca popii, cor micst de Ionescu; iară dșora Măriora Iancovici a declamat balada «Osënditul» de I. Negruzzi.

✓ **Concert și petrecere in Ecica.** Junimea română din Ecica va aragia la 15/27 l. c., in ziua de Sta Mărie, din incidentul sfințirii noului edificiu școlar, concert, impreunat cu joc și petrecere românescă. La 9 ore se va ține liturgie, la care va pontifica protopresbiterul, cu asistintă de mai mulți preoți; cântările liturgice le va cânta corul micst de acolo. Apoi se va sfinți școla. La 3 ore după mișdădi va urmă jocul arangiat de junime la cruce in piața bisericii, dansându-se: Pe picior, Ardeleana, Hora, Călușerul și Bătuta. La 8 ore séra va fi concertul in pădurița bisericii domeniiale dat de corul vocal. Se va cânta: Trei melodii, cântece poporale, pentru cor micst, arangiate de Val. Magdu; Taci bărbate, cor bărbătesc, de I. W. du; Sérba, Iorgina, cântece poporale, pentru cor micst, arangiate de Val. Magdu; Bréul popilor, melodie populară de dans, cor micst de G. Musicescu. Intre punctele concertului, orșestra va cânta piese românesci, iar după produțiune urméză dansul.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Reuniunea femeilor române din Brașov a ințințat in anii trecuți un internat cu scop de a instrui

fetețe din clasa de mijloc a societății românesci in menagiul casei, precum și in diferite lucruri de mână, ce cad in sfera unei bune economie. Internatul acesta va funcționa și in anul școlar viitor. Iată ce se invetză in acesta școlă: a pregăti tot felul de mâncări; a splă și a călca tot felul de albituri; a croi și a cose cu mașina tot felul de albituri și vestminte; a cultivă legume și reguli igienice. Afară de aceste se propune limba română, maghiară, germană, aritmetica, istoria și geografia, istoria naturală și fizica, religia, desemnul, scrierea, cântări și gimnastică. Se primesc in școlă fetețe care au terminat cel puțin trei clase primare și sunt in vērștă de 12 ani.

Societatea Petru Maior a tinerimei române din Budapeșta ș-a publicat raportul seu despre anul școlar trecut. Din acesta vedem cu mirare, că din 100 de tineri români cari studieză in Budapeșta abia 49 au fost membri ai societății. Ea a ținut 27 ședințe. Biblioteca are 1429 opuri in 1722 volume. In cabinetul de lectură 32 diare. Avera totală 4735 fl. 72 cr. Curatorul societății a fost și an dl Antoniu Schiau. Din lipsa fondurilor, societatea a trebuit să se mute intr'un local mai mic. Lucrările cetite in ședințe arată că membrii societății se ocupă de lucrări serioșe. Ioan Bunea a cetit «Despre principiul asociațiunii in estetică»; Al. David a descris un obicei popular dela Năsăud «Bricelarea»; C. Leca: «Eposul popular german și Niebelungenlied»; D. Lupan: «Darwin și teoriile sale»; Victor Onișor a descris alt obicei de pe la Năsăud «Cununa»; A. N. Pop: «Satira III de Eminescu»; V. Suci: «Teologia depusă in colindele poporului român»; Oct. Vas: «Cum se strîng feciorii pe țera Oltului la Crăciun». S'au cetit și critice.

✓ **La școla de cadeți din Timișoara** au fost primiți următorii tineri români; Iosif Baltezan, Adrian Miculescu, George Oprean, Aurel Popian, Sabin Târđiu și Axentie Theodorovici.

Instrucțiunea publică in România. Dl Dimitrie Teleor, cunoscutul nostru colaborator din București, funcționar la ministeriul de culte, a compus o tabelă comparativă despre progresul instrucțiunii publice in România in timp de trei-deci de ani. Numerul școlilor in 1891/92 s'a urcat astfel: școle micste 3248, școle urbane 363, școle secundare 73. Corpul didactic rural și urban: 3378, corpul didactic secundar 1038. Numerul elevilor, in școlele rurale 161.537, in școlele urbane 59.556, in școlele secundare 13.397. Numerul elevilor și elevelor din școlele rurale in 27 ani s'a urcat cu 100.000.

Adunare invetzătorescă. La Făgăraș in 27 august se va ține adunarea generală a despărțemintului reuniunii invetzătorilor români gr. or. din protopresbiteratul Făgărașului. Invetzătorul Lazar Sbărneciu va ține prelegere practică. Invetzătorii I. Capetz și A. Flucuș vor ceti o critică.

*****

C E E N O U ?

Hymen. Dl N. Iulian din București și dșora Maria N. Bibescu, fiica regretatului principe Nicolae Bibescu, s'au cununat in sêptemăna trecută, 4/16 august, la Sibiu.

Șciri personale. Majestatea Sa va vizită dela 7 până la 11 septembrie esopșitia din Lemberg; tot atunci se va deschide acolo noua școlă de medicină. — Dl Tache Ionescu, ministru de culte al României, a

făcut dilele trecute, cu o societate o excursiune spre vârful Negoilului, de unde s'a coborît la Sibîiu, apoi s'a rentors la Sinaia.

Osândiții din Vaș. Cetim în diarele maghiare, că osândiții în procesul pentru Memorand, cari acuma sînt în închisóre de stat adaptată provisor pentru acest scop, la tómnă vor fi mutați în zidirea cumpérată de stat pentru a servi ca închisóre stabilă. Prinsonierii români primesc o mulțime de visite din tóte părțile, pân' acuma familiile a patru osândiți s'au mutat la Vaș, spre a petrece aprópe de iubiții lor, altele se vor mutá mai târđiu. Directorul închisorilor, în marginile regulamentului, acórdá un tratament conveniabil.

Asociațiunea transilvană se va întruní în adunare generală în Sas-Sebeș la 26 și 27 august. Sâmbătă, la 25 august, primirea comitetului central al Asociațiunii la gara Vințul-de-jos. Séra la 8 ore cină de cunoșcință. Duminică liturghie, prima ședință a adunării, séra concert; luni a doua ședință, apoi banchet și séra bal. — **Despărțeméntul Blaș** ș-a ținut adunarea generală în 12 august sub presiul dlui Ioan German, care a rostit o cuvântare bine primită. Cu asta ocaziune s'a decis ca Asociațiunea să fie invitată a-și ținé viitóreá adunare generală la Blaș, unde acuma-s doi ani nu s'a putut, din cauza morții mitropolitului Vancea. Comitetul despărțeméntului s'a constituit astfel: președinte I. German, membri în comitet: dr. Aug. Bunea, V. Oltean, dr. V. Szmigelski, I. F. Négruț, I. B. Hodoș și A. C. Domșa; suplenți A. Deac și B. Turcu. Viitóreá adunare se va ținé în comuna Cergăul-mic, unde a fost invitată de proprietarul Simeon Moldovan.

Procese. *Procesul părintelui Lucaciu*, pentru «calumnierea organelor publice», care erá să se pertracteze în 21 august n. la tribunalul din Sătmar, s'a amânat, din cauza că n'au sosit încă dela Cluș actele procesului pentru Memorand. Apérătorul dlui Lucaciu este dl Coriolan Bredicean. — *Alt proces* i s'a intentat părintelui Lucaciu pentru «crima de lesă-majestate», ce ar fi sevêrsit la Cluș cu ocaziunea procesului pentru Memorand. Este acusat, că eșind dela pertractare, ar fi strigat poporului din piață: «Jos regele!» S'au ascultat câțiva martori români, cari inse spun că nu-i adevêrat; părintele Lucaciu a strigat: «Trăescă Majestatea Sa!»

Bal la Gherla. Tinerimea română studiósă din Gherla va arangia la 27 august petrecere de véră în Gherla în sala otelului mare. Comitetul arangiator e compus astfel: președinte Ioan Leményi, vicepreședinte Alesandru Stețiu, secretar I Guilelm Șorban, secr. II Valeriu Bercian, cassar Ales. Leményi, controlor Sabin Stețiu.

Mărirea Dîmboviței. Consiliul comunal al capitalei București, în ședința sa din urmă a aprobat canalul de derivațiune a Argeșului și a dispus publicarea imediată a unei licitațiuni pentru esecutarea acestei importante lucrări care va întref volumul actual al Dîmboviței.

Serată la Cîmpulung. Societatea academică «Junimea» din Cernăuți a arangiat la 9 august în Cîmpulung o serată dansantă care a reușit fórte bine. A luat parte lume multă, care a fost unanimă d'a mulțami junimeii pentru această petrecere frumósă.

Necrológe. Dr. *Leo Mureșan*, medic și profesor de igienă la institutul teologic-pedagogic din Caransebeș, a încetat din viétă la 5/17 august în etate de 48 ani. — *Radu R. Popea*, fiul preotului Radu Popea din Săcele lângă Brașov, diarist în București, a murit la casa părintéscă, în etate de 39 ani.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. *Principesa Alesandra de Coburg*, sora princesei Maria a României, se va căsători la anul viitor cu marele duce moștenitor de Mecklenburg Strelitz. Mirele s'a născut la 1859, mirésa implinesce la 1 septembrie 16 ani, — *Esposiția universală din Paris* se va deschide la 15 aprile 1900 și va fi deschisă până la 5 novembre. Acésta va fi o esposiție seculară, arătând tóte progresele făcute în secolul XIX, împreună cu esposițiuni speciale de artă antică, antropologică, etnografică etc. tot cu acésta ocaziune se vor arangia produțiuni musicale și se vor ținé diferite congrese. — *La Ancona* ofițerii incrucișatorului român Elisabeta au dat dílele trecute o serată dansantă pe bordul incrucișatorului, care se află atualminte la Ancona. La acésta serată a luat parte elita societății din acel port și a fost primită de dl general Murgescu comandantul flotilei. — *Impêratul Germaniei* a fost la începutul lunei în Aglia, unde a făcut visită și ex-impêrătesei Eugenia, nefericita vêduvă a lui Napoleon III. — *Mama lui Caserio* a incremenit când a auđit că fiul seu a fost decapitat, dar apoi ș-a venit în simțiri ș-a ascultat cu liniște teribilă detaiurile esecutării. Ea a primit o mulțime de scrisori de condolență.

Flotila română, sub conducerea generalului Murgescu, dela Ancona va vini la Pola, cea mai mare stațiune navală a Austriei, unde flota austriacă va arangia o mare serbare în onórea flotilei române. De aici va merge la Fiume și apoi prin Cattero va intrá în apele grecești. În momentul în care Elisabeta va trece pe lângă Corfu, doue vapóre grecești vor da 21 salve de tunuri. La o distanță de 15 kilometri dela portul Pireu, comandantul escadrei grecești din Pireu va eși cu vasele de resboiu ce se vor aflá în port, pentru a întimpiná cele doue vase române. În aceeaș di se va da un prând de gală în onórea ofițerilor români, iar a doua di flotila română va plecá la Atena.

Un roman bulgăresc. Nu de mult a apărut în limba engleză, apoi în cea germană traducerea unui roman bulgăresc de Ivan Vazoff, cu titlul «Sub jug». Esistența literaturii bulgărești datéză de fórte curênd; Ivan Vazoff, care-i este astăzi șeful, are și meritul de a o fi întemeiat. Înainte de el, acum vreo treiđeci de ani, nu se tipăreau în limba bulgărescă decât mici manuale de școlă și, în secret, pamflete politice. Cărțile și diarele veniau din străinătate. Vazoff s'a născut la 1850, la Sopot, orășel din Rumelia orientală. A scris multe poesii naționale; a trăit mult timp ca emigrant în România și în Rusia. La Odesa ș-a scris și romanul «Sub jug». Ađi trăește în Sofia.

Puterea mânilor la noii născuți. Se șcie că unul din caracterele cele mai însemnate la maimuțe este aptitudinea de a se ținé agățate în mâni, aptitudine care jócă un rol important în modul lor de ecsistență și care le desvoltă fórte mult mâna. Facultatea acésta nu ecsistă numai la maimuțe adulte, ci și la cele născute de curênd. Dl Louis Robinson a avut curiositatea să cerceteze decă în specia omenéscă copíii noii născuți au o aptitudine analógă. A esaminat vre-o 60 de copíi cari nu impliniseră încă o lună, pe cei mai mulți chiar în ciasurile dintêiu după naștere, și în tóte casurile, afară de doue, a observat că copilul póte să se țină atêrnat cu mânilé, séu de degetele observatorului, séu de o vergea de acelaș diametru, cel puțin 10 secunde. În 12 casuri, la copíii născuți numai de un cias, atêrnarea a ținut o jumétate de minut și, în trei casuri,

aprobe un minut și jumătate până la 2 minute, 35 secunde. Într'un acelaș cas, observatorul a vădut un copil lăsând mâna dréptă cu care se ținea atérnat 10 secunde și atérnându-se cu stânga cu care se ținu încă 5 secunde.

Mărire învingătorilor! În 1870, când s'a început războiul franco-german, renumitul scriitor francez Leopold Stapleaux tocmai erá reconvalescent și astfel nesimțindu-se în stare de a luá arma, fugi din Paris la Asmieres, unde își închiria o locuință de véră. Abia stabilit aici, primí șcirea că Prusienii au asediat Parisul. Stapleaux peste măsură îngrijat, de óre-ce el avea mulțime de scrieri și opuri de artă ale sale, despre care presupunea cu totă siguranța că vor să fie jefuite. El își făcea socotéla astfel: Décă Prusienii vor învige, aceștia, ca inimiți, nu vor puté să aibă nici o consideratie fată cu el și sigur îl vor jefuí; décă inse francezii ar fi învingători, aceștia de asemenea au să-l jefuiesc, îl vor considerá ca pe un trădător de patrie. De-odată îi veni în minte o idee: pe pórtă locuinței sale de véră scrise cu litere mari cât pumnul cuvintele: «Mărire învingătorilor!» Cúrend după ácéta Prusienii asediară Asmieresul și se începură jefuirile. Când inse pe pórtă lui Stapleaux observară inscripția de mai sus, ei trecură pe lângă ea, fără să fi cutezat de a intrá pe ácéstă pórtă. Astfel și-a mántuit genialul scriitor francez valorósele sale opere.

Un premiu al reginei Italiei. Regina Italiei a scris în «Roma Letteraria» un premiu, care va fi conferit autorului celei mai bune novele séu celei mai bune critici asupra operelor renumitului poet italian Giacomo Leopardi. Premiul este un stativ pentru o penă ornat cu 60 rubine.

DESCOPERIRI și INVENȚIUNI.

O invențiune românescă. Dl Brănean din București a făcut o invențiune fórte însemnată, de cumva invențiunea sa va fi verificată prin prăctivă. Dsa adică ar fi inventat balonul dirigiabil. Se dicesc că în curénd se va începe construcția balonului; ar fi vorbă de o subscripție de 400.000. Ar fi vorba!

Un ciasornicar din Geneva, cu numele Alfred Sivan, a inventat un ciasornic, care în loc de a arată timpul pe discul numeric al ciasornicului, apésând un resort, îți respunde precis: — Dómnă, sânt noue ore. — Trei și un sfert, domnul meu. După cum vrei să-ți răspundă. Chiar și tonul în care vorbeșce și-l póte schimbá în femeiesc séu bărbătesc, după cum doreșce omul. Adevérată invențiune — *fin de siècle.*

Roțile de hârtie trec acum printr'o probă decisivă. Din esperiențe s'a dovedit cu tot superioritatea acestor roți. De câteva luni, tóte trásurile de lucș, eșind dintr'o casă din cele mai importante din Chicago, sânt puse pe roți de hârtie comprimată. S'a constatat că aceste roți au avantajul de a suprimá vibrațiunile și să micșoreze prin urmare stricarea spițelor. Pot în total să facă 1.300.000 de kilometri, fără să aibă nevoie de reparație. Roțile sânt formate dintr'o bobină centrală de hârtie, strânsă în doue discuri de oțel. Hârtia întrebuintată e cartonul de paie în foi circulare subțiri, lipite cu cleiu. Hârtia se usucă comprimându-se puternic. Trebuieșc cam 200 de foi pentru o rôtă.

Minunile electricității. Diarele germane anunță că, pe străđile Berlinului, circulă deja trásuri electrice de piată, a căror iuțéla e cu mult mai mare decât a acelor mișcate de cai. Aceste noi vehicule sânt ca tóte celelalte trásuri dar au în capra birjarului niște acumulatora. Totodată diarele berlineze anunță că una din cele mai mari curiosități la expositia din Anvers, care va fi în anul acesta, va fi un balon electric și dirigiabil, care va fi pus în mișcare prin ajutorul unui curent electric a cărui forță va echivalá cu 120 de cai. Descoperitorul calculéază că balonul sea va puté avé, în termen mediu, o iuțéla de 40 de kilometri pe cias.

HIGIENĂ.

Curățirea dinților. Trebuie să se clătéscă gura cu apă, prospétă véră, calduță iérna; să se spele dinții cu o pânză de toal odată pe ți. Trecerea alternativă dela substanțele reci asupra dinților, la intervale scurte, este una din cauzele cele mai frecventate care dá nașcere vermelui «Caria dintelui». Evitați d'a întrebuintă prafurile ori-cari ar fi ele. Peria de dinți este asemenea vătémátore. Nimic nu este mai simplu mai comod și mai igienic în acelaș timp pentru dentură, decât apa și o bucată de pânză de toal séu o bucată de burete. Este necesar să se observe dentiția copiilor, pentru a îndreptá la timp dinții cari apar strâmbi și a scóte pe cei cari apar cālári. Pe cât veți puté, nu scóteți dinții! Cu multă rábdare cu puțin cognac peste gingii, o picătură de creosot la necesitate pusă de o mână abilă, póte triumfá d'a scápá dinții de multe rele; și veți pázi rădécinele care ne vor da mai bune servicii ca cea mai frumósă dentură falsă.

În contra durerii de cap. Când cineva are durere de cap e bine a miroși și a-ș udá nările cu următoreá amestecătură: Alcool rectificat 100 grame, amoniac fluid 50 grame, oleiu de anason 1 gram și oțet 2 grame. Amestecătura ácéta trebuie ținută într'o sticluță bine astupată și pástrată la loc svéntat.

Poșta redacțiunei.

București. Strada Poliției nr. 6. Din cărțile cerute nu mai avem nici un esemplar.

S. Sebeș. Dnei A. M. Din 1873 de mult nu mai avem nici un esemplar disponibil. Décă inse aveți trebuintă de poesia aceea, ve înșciunțam că ea a fost reproducă în colecțiunea «Lira Mea» a autorului.

Calindarul săptămânei.

Duminica a 10-a după Rosali, Ev. dela Mateiu, c. 17, gl. 1. a inv. 10.			
Đua sępt.	Calindarul vechiu	Calind. nou	Sórelé
Duminecă	14 Prof. Michea	26 Samuil	5 11 6 51
Luni	15 (7) Adorm. Preac.	27 Rufus	5 13 6 48
Marti	16 Mart. Diomid	28 Augustin	5 15 6 47
Mercuri	17 Mart. Laurentiu	29 Táia. c. s. I.	5 15 6 45
Joi	18 Mart. Eplu	30 Benjamin	5 17 6 49
Vineri	19 Mart. Fotie	31 Rebeca	5 19 6 34
Sâmbată	20 Păr. Maxim	1 Sept. Egidus	5 20 6 31

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LÁNG ORADEA-MARE.